

ה' על מים רבים – התבוננות על אסון השיטפון ממבט של שבת

לע"נ אלה אור, צור אלפי, שני שמיר, יעל סדן, מעיין ברהום, רומי כהן, אגם לוי, עדי רענו, גלי בללי, אילן בר-שלום.

1) אל מי מופנה עיקר הבריור ועיקר המסקנות? צפניה ב, א- התקוששו וקושו הגוי לא נכסף:

רש"י - ורז"ל דרשו קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים... לשון היקש, אדם המשווה עצמו ומישר דרכו:

רד"ק - התקוששו וקושו - ענין חיפוש הדברים ולקיטתם, כמו לקושש קש, מקושש עצים. וכן פי' התקוששו התחפשו מומיכם וחפשו מומים אחרים אחר כך ובערו אותם, וכן ארז"ל מזה הפסוק קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים ועוד אמרו נקשט גרמין עד לא נקשט אחרנין...

אלשיך - ושמה תאמרו עם מי אני מדבר, אם עם הצדיקים אין להם אפילו קשין, אם עם רשעים אין להם קשין כי אם קורות, ומה גם שהיו עובדי ע"א, לז"א מה שאני אומר זה הוא אל הגוי לא נכסף, לא את הרשעים אשר תיעבתי ולא עם הצדיקים אשר אהבתי, שעליהם נאמר למעשה ידיך תכסוף, כי אם אל הגוי לא נכסף שאינו חסר מהם רק הכוסף, כי אינן רשעים כי אם שיש בהם עבירות קלים כקשים, ואליהם אני אומר שסירוס שיקשטו עצמם מהן ויקשטו את השאר:

משנה אבות ב- הלל אומר אל תפרוש מן הצבור ואל תאמן בעצמך עד יום מותך ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו.

מגן אבות לרשב"ץ - ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו זהו גם כן מהענין הראשון, שאם ראית חברך נכשל בדבר כשבא לידי נסיון או כשעלה לגדולה, אל תדין אותו לכך חובה ולומר, ראוי הוא לישרף, ראוי הוא ליצלב, ראו מה שעשה זהו לשון אל תדין, אל תעשה כן עד שתראה אם בסוף ימיך תבוא לידי נסיון כמוהו או תעלה לאותה גדולה ולא תכשל כמו שנכשל הוא.

מרכבת המשנה לר"י אלאשקר - ויש מפרשים אל תדין את חברך, והוא שאם תראה אותו שעשה שום עבירה, אל תדין אתה אותו עד שיבא לבי"ד וידינו אותו, שהקולר הוא תלוי בצואר הדיינין, וזהו עד שתגיע אותו למקום הדין.

2) החלק האנושי והחלק השמימי - תניא ליקוטי אמרים פרק כו - לכל מאמר רז"ל כשם שמברך על הטובה כו' ופירושו בגמ' לקבולי בשמחה כמו שמחת הטובה הנגלית ונראית כי גם זו לטובה רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסיי שלמעלה מעלמא דאתגלייא שהוא ו"ה משם הוי"ה ב"ה ועלמא דאתכסיא הוא ו"ה וז"ש אשרי הגבר אשר תיסרנו ו"ה וגו' ולכן ארז"ל כי השמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כי השמחה היא מאהבתו קרבת ה' יותר מכל חיי העוה"ז כדכתיב כי טוב חסדך מחיים וגו' וקרבת ה' היא ביתר שאת ומעלה לאין קץ בעלמא דאתכסיא כי שם חביון עוזו ויושב בסתר עליון.

שבחי הבעש"ט קב - פעם אחת רצו לקחת אנשי חיל מהיהודים, ואמר לו הבעש"ט לר' נחמן מהורודנקא שיתפלל על זה, ור' נחמן ענה לו ע"ז גם זו לטובה, ואמר לו הבעש"ט כמה יפה שלא היית בדורו של המן שהיית אומר על הגזירה שגם זו לטובה וכו'.

3) איזון בין אמון להערצה עיוורת - סנהדרין ו, ב- רבי יהושע בן קרחה אומר: מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר, מניין שלא ישתוק - שנאמר לא תגורו מפני איש, רבי חנין אומר: לא תכניס דבריך מפני איש.

שו"ע או"ח שיח, א- המבשל בשבת, (או שעשה אחת משאר מלאכות), במזיד, אסור לו לעולם, ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד; ובשוגג, אסור בו ביום גם לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד.

מגן אברהם ס"ק ג - ובשוגג - עשה ע"פ הוראת חכם מקרי שוגג.

ריב"א - ולא תסור ימין ושמאל. פירש"י אפי' אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין וכ"ש כשאומרים על ימין ועל שמאל שמאל עכ"ל. **תימא** וכי שומעין לחכם שאומר על טמא טהור ועל אסור מותר, אלא ע"כ פתרונו על גזרות חכמים ותקנותם על ימין שהוא שמאל כגון תקיעת שופר שאינה דוחה שבת וכן הרבה ועל שמאל שהוא ימין כגון שניות לעריות וכן הרבה.

אורות ישראל ג, ג – הדבקות בצדיקים כדי שיתערב כוח המציאות שבנשמתם עם הנשמה הבלתי-נשלמת, היא דבר נכבד מאד במהלך התפתחות הנפשות. אבל צדיק שמירה גדולה שאם יטעה בצדיק אחד, ויידבק בו דבקות פנימית הווייתית, וידבק ג"כ בחסרונותיו, הם יפעלו לפעמים על הדבק במידה גרועה הרבה ממה שהם פועלים על האיש המקורי. אשריהם ישראל שהם דבקים בנשמת האומה, שהיא טוב מוחלט, לשאוב על ידה אור ה' הטוב.

4) כוח ההרפתקנות: סיגי הגבורה - המוסר עצמו לסכנות - רלב"ג שמואל א פרק כד - על פני צורי היעלים - הם הצורים החזקים שנהגו לשבת שם היעלים כי היעלים הם שוכנים בסלעים כאמרו הידעת עת לדת יעלי סלע וזכר זה כי דוד עם ראותו יד הש"י הטובה עליו לא היה מוסר עצמו לסכנות אך היה מחביא עצמו במקומות אשר יתכן לו בהם בהעלם יותר.

רלב"ג שמואל ב פרק כא - והוא שראוי לאדם שלא ימסור עצמו לסכנות מפני קלות תנועתו הלא תראה עשאל לקלות תנועתו לא פחד ממה שאמר אבנר להכותו אם לא ישוב מאחריו ונהרג על יד אבנר ולא הועיל לו קלות רגליו :

רלב"ג משלי פרק כב - הנה בדרך האיש העקש והוא ההולך בדרך מעוות שאינו משגיח כראוי אי זה הדרך ראוי שילך ימצא צנים להנזק בקרירות האויר וימצא בו פחים להלכד בהם רגליו ומי שהוא שומר נפשו והוא המתבונן בדרך והולך בהם דרך ישרה ירחק מאלו הדברים המזיקים כי הוא לא ימסור עצמו לסכנות ויעיין באי זה דבר ראוי שישתדל בהשגתו ובאי זה אופן שיהיה נמלט מהרעות והפגעים :

שמונה פרקים לרמב"ם פרק ד - ופעמים יטעו בני אדם באלו הפעולות, ויחשבו אחד משני הקצוות טוב, ומעלה ממעלות הנפש. פעמים יחשבו הקצה הראשון טוב, כמו שיחשבו המסירה לסכנות מעלה, ויקראו המוסרים עצמם לסכנות: גיבורים, וכשיראו מי שהוא בתכלית ההסתכנות ושימת נפשו בכפו, ומפיל עצמו למיתה בכוונה, ופעמים שינצל במקרה - ישבחוהו בזה, ויאמרו: זה גיבור... ונחייב את רך הלבב במסירה לסכנות, יותר ממה שנחייב המוסר עצמו לסכנות ברך הלבב.

5) אחריות לחיי אדם - תענית כא, א - אמרו עליו על נחום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו, גם משתי ידיו, קיטע משתי רגליו, וכל גופו מלא שחין, והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מטתו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים. פעם אחת [היתה מטתו מונחת בבית רעוע]. בקשו תלמידיו לפנות מטתו ואחר כך לפנות את הכלים. אמר להם: בניי, פנו את הכלים ואחר כך פנו את מטתי. שמובטח לכם שכל זמן שאני בבית - אין הבית נופל. פיננו את הכלים ואחר כך פנו את מטתו, ונפל הבית. אמרו לו תלמידיו: **רבי! וכי מאחר שצדיק גמור אתה, למה עלתה לך כך?** - אמר להם: בניי, אני גרמתי לעצמי. שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי, והיה עמי משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים. בא עני אחד ועמד לי בדרך, ואמר לי: רבי פרנסני. - אמרתי לו: המתן עד שאפרוק מן החמור. לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו. הלכתי ונפלתי על פניו, ואמרתי: עיני שלא חסו על עיניך - יסומו, ידיי שלא חסו על ידיך - יתגדמו, רגלי שלא חסו על רגליך - יתקטעו. ולא נתקררה דעתי עד שאמרתי: כל גופי יהא מלא שחין. אמרו לו: אוי לנו שראינוך בכך! - אמר להם: אוי לי אם לא ראיתוני בכך. ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו - דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה.

אור יחזקאל (ר' יחזקאל לוינשטיין) - והלא רצה ליתן צדקה לעני, ולא נתעכב אפילו לשעה קלה, אלא רצה קודם לפרוק משאו כדי ליתן לעני. אלא כל הטענה היתה מדוע לא נזהר ולא חשש שמא יגיע לידו מצב כזה בו יבקש ממנו עני הרעב לחם, ולא יצטרך להמתין עד שיפרק משאו, והיה צריך ליקח בידו מעט מזון שיוכל ליתן לעניים ללא שהות כל שהוא, ועבור חסרון זהירות זה העניש עצמו בעונשים כבדים כל כך. והיינו דוגמת הנתבאר לעיל באבילות יעקב אע"ה, בה תבע מעצמו מדוע לא נזהר ולא מנע עצמו מלשלוח את יוסף לראות בשלום אחיו.

תפקיד ציבורי למי שטעה בעבר - יומא כב, ב - אמר רב יהודה אמר שמואל: מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול - מפני שלא היה בו שום דופי. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוידא: אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוז דעתו עליו - אומרין לו: חזור לאחור.

תולדות יעקב יוסף במדבר פרשת נשא - ואגב נ"ל לפרש לשון אחוריו, דר"ל שהשליך אלו השרצים לאחוריו, שהם כל מיני טומאה, ובחר בטוב להתקדש ולהתקרב בו ית', מה שאין כן אם השרצים לפניו, שהולך בכל מיני טומאות השרצים התלוין בו ר"ל.